

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zákon o hromadném občanském řízení soudním zlepší ochranu spotřebitelů při vymáhání jejich nároků

V Poslanecké sněmovně se před třetím čtením nachází dlouho očekávaný návrh zákona o hromadném občanském řízení soudním (dále jen „Zákon“), který má za ambici přinést do českého právního řádu institut tzv. hromadných žalob známý zejména ze Spojených států amerických. Tento článek se krátce věnuje současné právní úpravě a dále cílům a vybraným specifikům Zákona.

I. Současný právní stav

Některé aspekty kolektivního uplatňování práv jednotlivců lze v českém právním řádu nalézt i nyní, byť ve značně torzovité podobě. Jedná se například o zákon o ochraně spotřebitelů, podle nějž mohou zejména sdružení nebo profesní organizace, jež mají oprávněný zájem na ochraně spotřebitele, podat u soudu návrh, v němž mohou požadovat zdržení se protiprávního jednání ve věci ochrany práv spotřebitelů (§ 25 odst. 2 zákona o ochraně spotřebitele). Obdobně pak občanský zákoník umožňuje právníkům osobám hájícím zájmy soutěžitelů nebo zákazníků domáhat se na rušiteli nekalé soutěže, aby se zdržel či odstranil závadný stav (§ 2989 občanského zákoníku); a na jiném místě se právnícké osoby založené k ochraně zájmů malých a středních podnikatelů mohou dovolávat neplatnosti ujednání o času plnění závazku nebo o úroku z prodlení (§ 1964 odst. 3 občanského zákoníku). Za zmínku pak stojí i postup vlastníků účastnických papírů při domáhání se práva na dorovnání vůči hlavnímu akcionáři při tzv. squeeze-outu podle § 390 zákona o obchodních korporacích.

Instrumentem k uplatnění těchto hmotněprávních ustanovení je pak občanský soudní řád, a to ustanovení § 89 odst. 2 o.s.ř., dle kterého se ze zákona v jednom řízení projedná skutkově shodná záležitost (tyto záležitosti jsou v zákoně druhově vyjmenovány), kde se na straně žalobců může objevit více žalobců tvořících nerozlučné procesní společenství, a § 159a odst. 2 o.s.ř., který stanovuje závaznost výroku pravomocného rozhodnutí nejen pro účastníky řízení, ale i pro další osoby oprávněné proti žalovanému pro tytéž nároky z téhož jednání nebo stavu, jedná-li se o věci uvedené v § 83 odst. 2 o.s.ř.

II. Cíle nového Zákona

Zákon by měl především zlepšit přístup k soudům pro spotřebitele, kterým se ekonomicky nevyplácí individuální vymáhání jejich práv převážně u tzv. bagatelních nároků, kdy možný úspěch ve věci mnohdy nevyhradí náklady vynaložené na vedení sporu. Navíc zde ani není možné případné odvolání. Institut hromadných žalob výše uvedené řeší tím, že drobné nároky spojí do jedné žaloby tak, že celková výše žalovaného plnění již bagatelní nebude. Zároveň se tím otevře prostor pro uplatňování těch práv, které by jinak sám poškozený spotřebitel ani neuplatňoval. Za pozitivní lze považovat i preventivní funkci, kdy podnikatelské subjekty dosud spoléhající na to, že spotřebitelé nebudou drobné nároky uplatňovat, se pod hrozbou podání hromadné žaloby zdrží svých případných nekalých praktik.

Od Zákona lze rovněž očekávat zefektivnění soudnictví a zajištění hospodárnosti řízení, neboť z logiky věci hromadná žaloba je způsobem řešení stejných či obdobných věcí v jednom soudním řízení, tj. nebude se zde dublovat dokazování ani např. znalecké posudky. Ze stejného důvodu lze předpokládat větší jednotnost rozhodování soudů ve shodných či obdobných případech.

III. Charakteristika Zákona

a) vztah k ostatním právním předpisům

Vzhledem k rozsáhlosti navrhované právní úpravy bylo přistoupeno k vypracování samostatného zákona. Zákon má povahu *lex specialis* ve vztahu k ostatním právním předpisům. Hromadné řízení jakožto zvláštní druh civilního řízení pochopitelně nemůže existovat zcela autonomně, a proto § 3 Zákona stanovuje, že občanský soudní řád se použije toliko subsidiárně pro otázky neupravené Zákonem. Co se týče výkonu rozhodnutí, Zákon odkazuje na použití občanského soudního řádu a exekučního řádu, s jednou marginální výjimkou týkající se úpravy pokut ukládaných povinnému.

b) zvláštnosti hromadného řízení

Hromadnou žalobou bude možné uplatnit veškeré nároky vzniklé z jedné protiprávní činnosti a vymoci je v jednom soudním řízení. Věcná působnost pak omezuje nároky tak, že se musí týkat právních poměrů mezi podnikatelem a spotřebiteli (§ 4 Zákona).

Aktivní procesní legitimaci má, tj. žalobcem může být, pouze právnická osoba, která je zapsána do seznamu oprávněných osob podle zákona o ochraně spotřebitele, nebo společně více takovýchto osob (§ 8 Zákona). Bude se tedy jednat zpravidla o neziskové osoby jako např. dTest.

Spotřebitelé, jejichž nárok bude v hromadném řízení projednáván, budou mít postavení tzv. zúčastněného člena skupiny. Práva těchto osob Zákon omezuje. Zákon je nepovažuje za účastníka hromadného řízení a řízení se nemohou účastnit ani jako vedlejší účastníci (§ 10 Zákona) a dále jim taxativně určuje pouze vybraná procesní práva, a to: (i) právo vzít zpět svoji přihlášku, (ii) právo vyjádřit se k předmětu nebo průběhu řízení, (iii) právo na informace o průběhu řízení, (iv) právo nahlížet do spisu, (v) právo podávat námítky proti návrhu smíru, návrhu na změnu hromadné žaloby nebo návrhu na její zpětvzetí a (vi) právo vyjádřit se k odvolání (§ 11 Zákona). Kompromisní řešení mezi dvěma extrémy (plná procesní práva x žádná procesní práva) bylo dle důvodové zprávy k Zákonu zvoleno z důvodu, že v případě plných procesních práv „by řízení, v němž stovky až tisíce osob mají plná procesní práva, nebylo životné – takové řízení by bylo nutně velmi těžkopádné a v důsledku prakticky nepoužitelné. Zároveň by byli členové skupiny vystaveni riziku náhrady nákladů řízení. Druhé řešení zase odporuje právu členů skupiny na spravedlivý proces a bylo shledáno jako příliš radikální.“

Hromadné řízení se bude rozpadat do dvou fází. V první fázi bude soud zjišťovat, zda jsou splněny podmínky pro projednání hromadné žaloby, tj. bude posuzovat její přípustnost. Podle § 15 Zákona platí, že hromadná žaloba je přípustná, pokud (i) jde o žalobce majícího aktivní legitimaci (viz výše), (ii) žalobce jedná v zájmu skupiny a není ve střetu zájmů, (iii) skupina má alespoň 20 členů, (iv) tvrzená práva nebo oprávněné zájmy členů skupiny jsou založeny na podobném skutkovém základu, (v) nebyla podána ve zneužívajícím úmyslu, (vi) není financována třetí osobou, která je konkurentem žalovaného, je na žalovaném závislá nebo která nepřiměřeně ovlivňuje žalobce způsobem, který by poškodil zájmy skupiny. Výše uvedené podmínky přípustnosti hromadné žaloby posoudí soud po zahájení hromadného řízení a rozhodne o její přípustnosti do dvou měsíců od zahájení řízení. Proti tomuto usnesení se bude možné odvolat, odvolací soud má stanovenou dvouměsíční lhůtu k rozhodnutí.

Druhá fáze, hromadné řízení ve věci samé, bude zahájena dnem, kdy bylo uveřejněno pravomocné usnesení o přípustnosti hromadné žaloby v rejstříku hromadných žalob. Poté, co žalobce uveřejní oznámení o zahájení hromadného řízení ve věci samé, dostanou příležitost se jednotliví spotřebitelé přihlásit do hromadného řízení. V řízení jsou následně projednávány nároky pouze těch, kteří se přihlásili - tito jsou zúčastněnými členy skupiny. Zákonodárce tedy zvolil tzv. režim opt-in. Ve zbytku se již ve velké míře užije ustanovení občanského soudního řádu a řízení tedy s jistými odchylkami bude obdobné standardnímu civilnímu procesu.

Pro hromadné řízení platí advokátní přímus, žalobce tedy musí být vždy zastoupen advokátem (§ 14 Zákona). Zákon zakotvuje kauzální příslušnost, tedy věcně a místně příslušným k hromadnému řízení by měl být Městský soud v Praze (§ 6 Zákona).

c) financování hromadného řízení

Hromadné řízení bude financováno žalobcem, který ponese odpovědnost za veškeré riziko neúspěchu ve věci. Zvolené řešení tedy chrání zúčastněné členy skupiny, tj. spotřebitele, kteří vzhledem k neúplným procesním právům mají omezené možnosti vývoj hromadného řízení ovlivnit. Spotřebitelům tedy nehrozí žádné nebezpečí újmy, neboť přihlášení se do řízení není spojeno s žádným finančním nákladem. Žalobce naopak je vzhledem k jeho plné odpovědnosti motivován k tomu, aby zahajoval jen ta řízení, která mají šanci na úspěch, tato řízení řádně vedl a zajistil pro zúčastněné členy skupiny co nejpříznivější rozsudek. K vyvážení této odpovědnosti žalobce a rizik s tím spojených přizná soud žalobci již v usnesení o přípustnosti hromadné žaloby přiměřenou odměnu z přisouzeného plnění, bude-li v řízení úspěšný; odměna nesmí přesáhnout 5 % z přisouzeného plnění. Zákonodárce tedy zvolil možnost financování řízení formou „cílové odměny“ pro žalobce, což lze hodnotit pozitivně, neboť spotřebitelé nebudou mít žádné překážky finančního charakteru bránící jim se do hromadného řízení přihlásit.

IV. Závěr

Zamýšlený Zákon může ještě doznat drobných změn v souvislosti s podanými pozměňovacími návrhy. Ty se týkají například automatického zařazení spotřebitelů s pohledávkou do 3.000 Kč do hromadné žaloby (parciální zavedení režimu opt-out), snížení minimálního počtu spotřebitelů pro hromadnou žalobu z dvaceti na polovinu nebo zvýšení horní hranice odměny žalobce z přisouzeného plnění na 16 %. Jedná se však spíše o parametrické úpravy, proto principy Zákona by již měly zůstat v původní verzi schválené vládou ČR.

Matěj Novák

Weinhold Legal, s.r.o. advokátní kancelář

Florentinum
Na Florenci 15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 225 385 333
Fax: +420 225 385 444
e-mail: wl@weinholdlegal.com

Zpracováno s využitím důvodové zprávy k návrhu zákona o hromadném občanském řízení soudním

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)